

Конференција
”Одрживост руралног туризма у Србији и
утицај на локални економски развој”
Крагујевац, 20.11.2014.

Округли сто
Јован Попеску, ред. проф.
Универзитет Сингидунум Београд

Рурални туризам – општи приступ

- Представља комбинацију многих и различитих аспеката доживљавања, дељења и презентовања руралног живота
- Рурални доживљаји могу да се дефинишу у смислу руралних активности, изграђених објеката и руралног смештаја
- **Руралне активности** имају два аспекта:
  - степен ангажовања туристе/посетиоца у активностима у руралном окружењу (врло пасиван до врло активног) и
  - степен вредности забаве и образовни ниво

Рурални туризам – општи приступ

- Рурални смештај :
  - ниво изложености, контакта и стапања туристе са руралним домаћинством и његово учешће у том домаћинству и
  - ниво услуге у руралном смештају (од врло ограничене до високо специјализоване и прилагођене)

Важност руралног туризма

- Зависи од:
  - укупног богатства туристичким ресурсима и њиховог претварања од компаративних у конкурентске предности
  - стања укупне инфраструктуре
  - доступности тржишта и расположивости других туристичких производа
- Рурални туризам може имати **битан значај за локални економски развој руралних подручја** јер су мултипликативни ефекти уочљивији у руралним подручјима - целокупан рурални живот може сматрати својеврсном туристичком атракцијом

Основни принципи развоја руралног туризма

- **Енвајронментални принципи**
  - поштовати природни диверзитет дестинације
  - предузети мере за контролу носећег капацитета дестинације упоредо са развојем сеоског туризма
- **Друштвени принципи**
  - обезбедити да развој туризма штити а не разара културну разноликост и локалну заједницу
  - активно обесхрабривати видове туризма који узрокују и доприносе друштвеним проблемима

Основни принципи развоја руралног туризма

- **Културни принципи (наслеђе)**

- развити туризам који је карактеристичан за подручје (староседелачки) – избећи копирање, промовисати јединствене карактеристике културе и наслеђа подручја

- **Економски принципи**

- подстицати могућности за запошљавање ради спечавања одлива становништва
- спречити нестанак традиционалних занимања
- промовисати употребу и продају локалних прехранбених и осталих производа

Рурални туризам има....

- позитиван али нејасан имиџ у односу на остале облике туризма
- значајан тржишни потенцијал
- потребу за дефинисање разлога за укључивање у путовања (многе алтернативе се нуде и промовишу)
- много заинтересованих без личног искуства
- “помало од свега” (особена мешавина ресурса, активности и објеката)

Развој руралног туризма - Европа 1960 - 1970

- Допуна прихода од пољопривреде
- Клијентела са мањим буџетом
- Основни ниво опреме и услуга
- "Изван" туристичког пословања
- Коришћење маркетинг активности на основу индивидуалних напора
- Скоро у потпуности без брендова или ознака производа
- Јака подршка и финансирање од стране јавног сектора

Развој руралног туризма - Европа 2014

- Укупна понуда > 500 000 јединица
- 5 – 6,5 милиона кревета
- 20% агротуризам (на фармама)
- < 20% по систему ”доручак и ноћење”
- > 80% самостално припремање хране
- 15% укупних смештајних капацитета у Европи

Кључне тенденције на глобалном туристичком тржишту

World Outbound Holidays 2009 - 2013

What Was Driving the Global Holiday Market?

1 City Holidays

+ 47%

From Emerging Markets

2 Touring Holidays

+ 27%

3 Sun & Beach Holidays

+ 12%

From Eastern Europe

4 Countryside Holidays

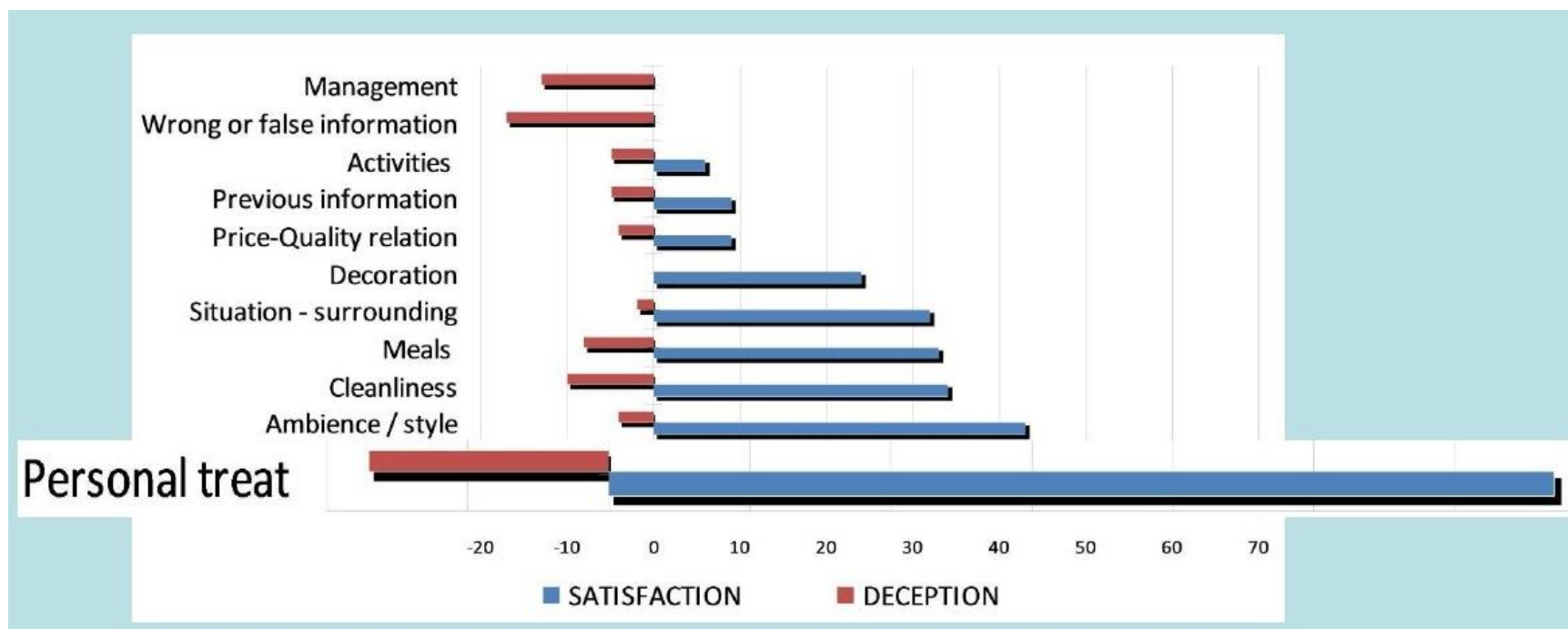
- 10%

European Crisis Impact

Развој руралног туризма - Европа 2014

- Важно за успех:
  - диверзификација циљних тржишта
  - валоризација руралног богатства
  - препознатљивост/видљивост дестинације

Кључни елементи задовољства или незадовољства гостију

Рурални туризам као стратегија локалног развоја - предности

- Рурални туризам се може развијати локално уз учешће локалне самоуправе и малог предузетништва без зависности од недомицилних предузећа и компанија
- Рурални туризам се може развијати са релативно малим улагањима капитала и знања па његов развој може бити јефтинији у односу на остале развојне стратегије

Рурални туризам као стратегија локалног развоја - предности

- Рурални туризам пружа развојне могућности малим предузетницима чије би пословање иначе било неисплативо у руралним заједницама с мало становника - предузетници који су директно укључени у туризам (нпр. атракције, смештајни капацитети) као и они који имају индиректне користи од развоја туризма (нпр. бензинске станице, продавнице и сл.).

Рурални туризам као стратегија локалног развоја - предности

- Рурални туризам веома одговара постојећим руралним привредним субјектима, као што су сеоска домаћинства, је им помаже у остваривању секундарног дохотка.
- Друштвена улога развоја руралног туризма - враћа осећај поноса и самосвести руралном становништву, које се често осећа маргинализовано.

Рурални туризам као стратегија локалног развоја - предности

- Туризам као развојна стратегија у руралним заједницама:
  - подстиче локално запошљавање
  - поправља демографску слику руралних подручја
  - диверзификује или проширује пословање постојећих субјеката као што су нпр. сеоска домаћинства и доприноси стабилизовању њиховог дохотка
  - привлачећи финансијска средства утиче на побољшање изгледа локалне средине и инфраструктуре (одржавање и побољшање изгледа објеката и целокупног руралног насеља).

Рурални туризам као стратегија локалног развоја - мане

- Туристички развој је неуједначен и има различите ефекте у различитим регијама и заједницама;
- Питање производних циклуса - веома непредвидљива тражња као и изразита конкуренцији у туристичкој индустрији;
- Иако изузетно погодује настанку малих предузећа, њихов квалитет је често веома упитан

Рурални туризам као стратегија локалног развоја - мане

- Рурални туризам, због превладавајуће економије малог обима и укупне природе пословања није оријентисан ка расту па је локалним властима тешко контролисати овакве предузетнике;
- Недостатак сарадње, како између самих пословних субјеката, тако и између њих и агенција,
- Туризам у руралним заједницама може проузроковати друштвене (предрасуде према посетиоцима, према променама и развоју уопште) и еколошке трошкове (деградација природног окружења и загађивање свих врста)
- Туризам може створити економске трошкове (нпр. пораст цена некретнина)

Одрживи развој руралног туризма

- Активно укључивање сеоске заједнице, односно локалног становништва у процес планирања и управљања одрживим развојем руралног туризма
- Постојање равнотеже, односно партнерског односа између бројних учесника у развоју руралног туризма
- Управљање начином коришћења укупних ресурса у руралним подручјима, управљање посетиоцима (visitor management).

Кључни предуслови доприноса руралног туризма одрживом руралном развоју

- Национално законодавство треба да подржи иницијативе за одрживу руралну диверсификацију (нпр. развој културних рекреативних активности)
- Локалне акционе групе и партнерства треба да имају стварну снагу, укључујући и финансијску контролу

Кључни предуслови доприноса руралног туризма одрживом руралном развоју

- Приступ управљању у којем се од почетка инсистира на сарадњи различитих група у процесу доношења одлука и развојних планова
- Иницијативе за развој туризма у руралним подручјима се пре усмеравају на постизање економских ефеката него на могуће утицаје на животну средину - потребан је холистички приступ да би се савладали сви изазови за локалне заједнице

Предуслови за будући развој

- Подршка државе (разни облици)
- Развој централног резервационог система на нивоу дестинације
- Систем стандарда понуде руралних објеката
- Систем образовања и обуке
- Маркетинг сеоског туризма
- Потпора специјализованим организаторима путовања и туристичким агенцијама
- Постојање националних удружења повезаних са међународним удружењима
- Коришћење претприступних фондова ЕУ

Литература

- Ehrlich, K., *Rural Tourism in Europe / State of Art*, 5th European Congress on Rural Tourism, Alpbach/Tyrol, 6th/8th October 2014 - http://www.europeanrtcongress.org/media/media-presentationen-pdfs/Ehrlich_RT-in-Europe-state-of-the-art_Landtou.pdf
- *Мастер план одрживог развоја руралног туризма у Србији*, Београд, 2011 - <http://www.turizam.privreda.gov.rs/images/stories/UNWTO/Master%20Plan%20odrzivog%20ruralnog%20turizma%20Srbije%20sumarni270112.pdf>

Литература

- Petrić, L., *Izazovi razvoja ruralnog turizma: Dosadašnja praksa u Europi i reperkusije na Hrvatsku*, Acta Turistica; Vol 18, No 2; 2006, str.138 -170
- Попеску, Ј., Структурни преображај развоја туризма – развој сеоског туризма, научни скуп ”Кључни аспекти развоја сеоског туризма Србије”, Кнић, 1999.

Литература

- Попеску, Ј., *Рурални туризам у Србији – стање и перспективе*, Регионална туристичка конференција ”Регионална сарадња у развоју туризма”, Београд, 2009.
- Попеску, Ј., *Маркетинг у руралном туризму*, 1. конгрес руралног туризма Србије, Крагујевац, 2010.
- Попеску, Ј., *Одрживи развој руралног туризма* – ТАIЕХ семинар, Београд, 2011.

Литература

- Wilson, S., Fesenmeier, D.R, Fesenmeier J., John, C., Factors for success in rural tourism development, Journal of tourism research, vol. 40 (2), 2001, pp.132-138.